

Ötödik hajóhajó

ÁLMAIMBAN GYAKRAN úsznak hajók. Úgy festenek ezek a kis fahajók, mint az animációs mesékben, amikben bármi megtörténhet. Durván megmunkált deszkákból összetakolt esetlen hajócskák. A bordák közti réseket gittel tömték be, és minden egyenetlenséget kobaltkék vagy fehér réteg fed. Törékenynek és ingatagnak tűnnek, de bájosak. Néha egy kiskabin is tartozik hozzájuk, ahol el lehet bújni, néha csak evezők és kötelek nélküli üres héjak. Ringanak a vízfelszínen, áramlatok nélküli állóvízben, szélcsendben. Amikor felébredek, csatakos és fáradt vagyok, fáj a kezem. A hajam összetapadt. Csalódottan és nyugósen ébredek, úgy érzem, sok energiát elfecséreltem, azonban nem értem el semmit, sem a vízfenekeket, sem a kikötőt. Nem ragadtak el az alsó áramlatok, és a szél egy völgykatlanban kering fogságban, a víztől távol.

ELSŐ ALKALOMMAL mintegy húsz éve pillantottam meg a hajókat, amikor egy kis időre lepihentem, amit inkább tétovázásnak neveznék az ébrenlét határán, mintsem valódi alvásnak. Inkább maradt utána érzés, mintsem kép, egy könnyed rosszullet.

A kertben feküdtem a fűben. A száraz augusztusi fűszálak szúrták a pólómon át a testem, én pedig a kis játékmat játszottam, hogy kibírom-e így, amíg nem történik valami hétköznapi és előre látható – amíg nem hull levél a talaj egy adott részére, amíg az árnyék össze nem ér egy kővel, amíg nem füttyent egy rigó. Ha ez bekövetkezik, megmozdulok és megvakarom magam, ha nem, mozdulatlanul fekszem tovább. Vártam, mikor hangzik fel egy újabb vonat előbb gyenge, majd átható, másik fémet súroló féhangja. Amíg nem ütötte meg fülem a jól ismert hang, mozdulatlan maradtam, a pólómat sem igazítottam meg. Igyekeztem kitartani, még akkor is, ha össze kellett szorítanom a fogam, mivel

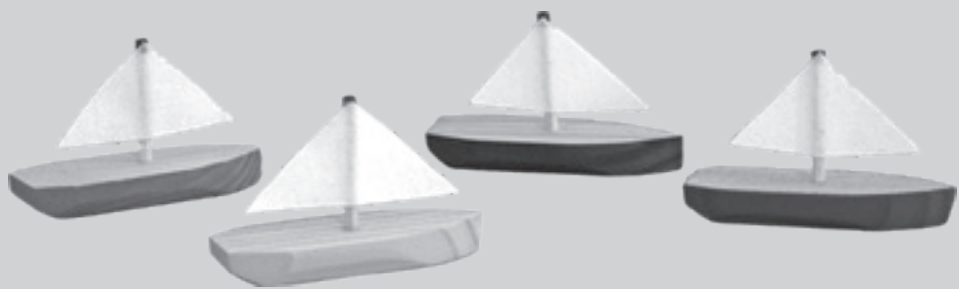
a növények szárai tűként szúrtak. Feküdtem még vagy öt percig, a karom szétvetve, fűszálak között megbújva, tenyérrrel az ég felé. Éreztem, hogyan mászik egy hangya a tenyere-
men. Végül megmoccantam, a hangya lemászott a kezemről, és egy pillanatra elvesztem
térben és időben. Az volt az érzésem, hogy egy kis hajó alján fekszem. A hajócska ringott
és álomba ringatott. Álom az álomban. Résnyre nyitott szememmel csak a tiszta és szik-
rázó kék eget láttam, a hajó széleit és a széleken srégen fölém helyezett evezőt. Ha eljön
az idő, hogy felkeljek, két kézzel megragadom, és felhúzom magam, futott át az agyamon.
Mikor jön el az idő? Honnan ismerem fel?

Aztán a nyaraló lassan kúsó árnyéka beárnyékolta a szemem, és én tudatosítottam,
hogy valaki áll felettem. Egy kis időre összezavarodtam, de biztonságban éreztem magam.
Elfordítottam a fejem, hunyorítottam és felnéztem. Nem állt ott ember, csak egy alma-
fa, és valamivel odébb a nyaraló. Az almafa imbolygott, és ez a mozgás pontosan beleillett
az álomba. Ágas-bogasnak és sűrűnek tűnt, mivel minden levelet megkétszerezett a sze-
memben villogó árnyéka. Az érlelődő almák apró díszként lógtak az ágakon, haszontalan-
ságok, amiknek nem jutott jobb hely a földön. De elég volt pislogni, megdörzsölni a sze-
mem az ujjbegyeimmal, és az almafa azonnal visszanyerte valódi termékenységét. Az al-
mákról eszembe jutott, hogy azon a napon szinte semmit sem ettem. Felkönyököltem és
egy pillanatra még egyszer lehunytam a szemem. Kibírtam volna így fekve még egy újabb
félórát, a lapockámba fúródott kis ággal. És talán akár két órát is, ha tényleg akartam vol-
na, ha lett volna rá okom, mondjuk, ha valaki fogadott volna velem. Például kiflibe vagy
meleg kakaóba. Ezekért akkoriban bármit megtettem volna. Tizenkét éves voltam.

Felültem, fel-le és jobbra-balra mozgattam a fejem, hogy bejárassam meggémberedett
nyakam. Aztán hátranyújtottam a kezem és kitapogattam a fűben kör alakban ledöngölt
földet. Olyan helynek tűnt, ahonnan évek múltán sikerült elgurítani egy hordót, víz és
vegetáció nélküli üres helynek.

Emlékszem minden egyes mozdulatomra, arra is, hogyan húztam át a tenyerem néhány-
szor a talajon. Mindent visszanyomtam, ami kiállt, és az ujjaimmal elegyengettem a föl-
det. Arra is emlékszem, hogyan gördültem át és néztem hosszasan az üres helyet, mintha
szerte akarnám foszlatni a kétségeimet, hogy valóban ott van, vagy csak az álomban lát-
tam, amíg a fűben feküdtem. Hiszen álmodhattam a hajót és ezt a kis sírt is. Mert meg-
esik az ilyesmi. Az ember fekszik, töpreng és elalszik, alszik akár egy-két órát. Két óra élet
belehull valamilyen mélységbe, amiből már soha senki ki nem húzza, hogy tiszta öntu-
dattal, jobban, másként élhesse át. Az álom látszólag egymással össze nem függő dolgokat
kapcsol össze, az ember aztán elmereng rajtuk és keresi az összefüggéseket. Lucia, anyu-
kám, Lucia – kiskoromtól azt mondogatta, ne hívj anyukának, mert akkor vén tyúknak
érezem magam – így aludt el gyakorta. Lehunyt szemmel kért – szeme két fekete, nedves
csík. Néha egyetlen pislantás nélkül, máskor lengő ingaként balról jobbra gördülő szem-
golyókkal. Ujjaival a karfát dörzsölte, összekuporodott, maga alá húzta a lábát. Úgy buk-
kant elő a kanapéból, mint valami sárból – igazi, élő és életrevaló anyukám árnyékaként.
Aztán hirtelen felébredt, megrázta magát, megigazította a haját, és azt állította, hogy olyas-
mi történt, ami egyáltalán nem történt meg, miközben egy ideig, egy-két percig a kana-
pén ücsörgött és gondolkodott. Valaki elvitte a papucsát, kiöntötte a vizet a gyorsforraló-
ból, bekapcsolta a tévét és átállította a mobilján az időt. Ilyen alvás után általában kime-
rülten ébredt. Hogyan lehetsz fáradt, amikor két órát aludtál, kérdeztem tőle. Mire azt
felelte, hogy ő nem aludt, csak pihent és átfutotta a teletextet. Válasz közben lassan és ne-
hézkesen szedte a levegőt, vagy csak suttogott lehunyt szemmel, hogy higgyek neki. Hogy
még mielőtt lelépek, ismét töltsék a gyorsforralóba vizet és készítsék egy erős török kávé.

A DÖGLÖTT KISMACSKÁT műanyag gyerekklapáttal ráhányt néhány maroknyi sár védte a férgektől. Engem pedig a sürgető szükség elől védett, hogy nézzem és bottal piszkálgassam megkezdett mellkasát. Még melegen hevert a keréknyomba préselve, a szomszéd kertkapuja előtt. A szomszéd motorkerékpárjának súlya két egyforma félre vágta, úgy nézett ki, mint egy madzaggal megkötött hurka. Bundája poros volt, és az egyik lába természetellenesen elállt. Ha nem kandikálna ki szemüregéből a szemgolyó, egy fénylő gyöngysor elkóborolt szeme, olyan lenne a kiskandúr, mint mindig, a behajtó úton feküdne szétterülve, lustán és öntelten, tolakodó figyelmemre vakon. Fekete párduc, Tracy tigrise.

Nem haboztam sokáig, mert tudtam, hogy ezt a fekete szutykot senki sem takarítja el. És azt is sejtettem, hogy magam sem tudnék ellenállni az unszolásnak, hogy botot, kést vagy kerti ollót ragadjak, és egy kicsit megpiszkáljam. Valódi érdeklődéssel az iránt, hogy mi van a szőr alatt, milyen az érintése, milyen a szaga. Hogy olyan-e, mint az iskolai menzán a hús, vagy mint egy megvágott ujj. Abban a tudatban, hogy olyasmit csinállok, amit egyáltalán nem illik, így a szabadban, fehér köpeny, steril eszközök és felélesztési remények nélkül.

Hétéves koromban egy verebet temettünk el a barátaimmal. A lakótelepen találtuk az erkélyek alatt, rózsaszín gubó néhány nedves tollal és hatalmas kék szemhéjjal. Nehéz elhinni, hogy ilyesmi egyszer felrepül, és kellemes látványt nyújt, ahogy a morzsákat csipegeti az önkiszolgáló előtt. Szép csendes helyet választottunk neki, háromujjnyi mély gödört kapartunk, és két ceruzából meg kőből miniatűr sírkövet eszközöltünk össze, kő és kereszt, ahogy csinálni kell, amikor meghal egy ember. Igazi temetést is rendeztünk neki, sötét tréningruhát vettünk fel, virágot hoztunk, és a kis sír méretéhez illő vékony tortagyertyákat. Összeszorult torokkal, a szavakat dadogva ejtve elhadartuk az Őrangyalom, szívből kérlek-et. Azok, akik az imádságot nem ismerték, az utolsó szótagokba kapaszkodtak. Mindegyikünk megérezte a halál lágy fuvallatát, csak egy röpke pillanat, amihez hozzádörgölözött a visszafordíthatatlanság tudata. Többet képtelenek voltunk akkor felfogni belőle. Meg a meghalástól és a mozdulatlanságtól való rémülettel bénító félelem. Tudatosítottuk, hogy mi is csak kölykök vagyunk, gyengék és sebezhetőek, és olyan jelentéktelenek, hogy bármikor áteshetünk a korláton és törött lábbal végezhetjük a panelház előtti betonon. Egy ideig eltartott. A halálon és a madarakon való töprengés. Egy hét múlva más szórakozást találtunk és a verebet elfeledtük.

EGYEDÜL VOLTAM, amikor négy vagy öt évvel később a döglött kandúr felett álltam a kertkapu előtt. Barátok nélkül, akikben visszatükröződött volna tulajdon bizonytalanságom, őrzőangyalokban való hit nélkül, a kismacska iránt érzett valódi szomorúság nélkül, amelyik sosem engedte magát megsimogatni. Tartottam a tulajdon kíváncsiságomtól.

A kandúrt alaposan szemügyre vettem meglehetősen közelről, és kis habozás után az ujjammal is megérintettem. Melegsége és puhasága félretolt dunyhára emlékeztetett. Alig volt csúnyább bármilyen alvó kandúrnál. Nem sajnáltam, nem éreztem semmi rendkívülit. Nem volt a barátom, csak egy éhenkórász, aki azonnal megjelent, amint előhúztam valamilyen ételt, és még csak meg sem köszönte. Igyekeztem kipróbálni magamból egy könnyecseppet, de nem ment. Igyekeztem nem odanézni, de az sem ment.

Visszamentem hát a kertbe, fogtam a nyaraló ajtaja mögé támasztott seprűt és nekiláttam a szoba kisöprésének, hogy valami másra gondoljak, és ne a kismacskára. A régi újsá-

gokra összesepert kis rakás szeméttel elfáradtam egészen a kapu elé, de nem mondtam le arról, hogy útközben lopva a fekete pontra pillantsak. Aztán kiporoltam a pokrócokat és a párnákat, majd amikor azt hittem, hogy valaki az élő sövény mögül engem hív, a párnákat ledobtam a földre és kifutottam a kapu elé, de nem volt ott senki, csak az a pont, a kíváncsi kislányokat magába szippantó fekete lyuk. Így hát fogtam egy lapátot, és harmadik vagy negyedik próbálkozásra sikerült kikotornom a földből. Egy ideig kijártam a kapu elé a nehéz lapáttal, azon töprengve, ne dobjam-e át a kerítésen a szomszédhoz, de aztán úgy döntöttem, hogy méltósággal veszek tőle búcsút.

A veréb eltemetése titkos, csöndes és fagyasztó rituálé volt, barátságunk igazolása közös félelmünk révén. Nem a verébről volt szó, hanem rólunk, lakótelepi gyerekekről, akik felnőttek és fontosnak érzik magukat, ha közös titkuk van. Ha az a titok a halállal kapcsolatos. Mindenki tett valamit a verébért, szó nélkül és anélkül, hogy összekaptunk volna, mindenki kapcsolódott a másik munkájához. Morgolódás és káromkodások nélkül, abban a meggyőződésben, hogy valóban fontos ez a feladat, ami szó szerint az égből pottyant.

A kismacska elhantolása ugyanolyan munka volt, mint bármelyik másik, piszkos és megerőltető, szegény kezem számára túl nagy és nehéz szerszámmal. Mire megkerültem a nyaralót, az almafákat és az elhanyagolt ágyásokat, erőm és óvatosságom úgy elfogyott, hogy a kis testet akaratlanul a földre borítottam a lapátról, és akkor megláttam a másik, kevésbé sértetlen oldalát. Nem tudtam eldönteni, hova ássam. Így hát a nyaraló egyik oldalánál magasodó kavicsrakásról felvettem egy szép fehér követ – még mindig ott hever az ágy felett a falmélyedésben, a kifehéredett macskakoponya mellett, két majdnem azonos tárgy –, széles terpeszbe álltam és magam mögé hajítottam. Oda ástem a gödröt, ahova a kő esett. Ehhez a munkához olyan lapátot használtam, amilyennel a gyerekek játszanak a homokozóban. Aztán ismét ráraktam a nagy lapátra a kiskandúrt és óvatosan behelyeztem a gödörbe, úgy, ahogyan a tészta helyezik a sütésformákba. Gondosan megtöröltem a lapátot egy kis fűvel és visszaraktam a fészerbe. A gödröt betemettem és elegyengettem, a tetejére ráraktam azt a fűcsomót, amit onnan kotortam ki korábban. Kicsit megtaposam, hogy ne álljon ki, de akkor is nevetségesen hatott. Végül ismét kiszakítottam a kímült növényt és átdobtam a kerítés túloldalára a szomszéd kertjébe, és a gyom természetes burjánzására hagytam. Néhány héttel később, lehet, hogy már korábban, a kopsz foltot biztosan benövi a fű, és a sírnak hült helye lesz.

A kismacskát nem kereste soha senki, az sem, aki az alvó macskát elütötte a motorke-rékpárral, sem a szomszédok, akik a város feletti kertekbe ritkán jártak ki, csak amikor valami érett. Nekem sem hiányzott ez a konkrét macska, mivel a környéken kóborolt még jó pár, és ha egyikük eltűnt, két nap múlva felbukkant egy újabb. Tudtam, hogy előbb-utóbb megint idebóklászik valamelyik és hízelegni kezd, dorombol és a lábam alá mászik. Elég, ha a ház ajtaja előtt hagyok egy mosatlan joghurtos dobozt, egy csontot vagy egy darab kiflit. A macskák olyanok, mint a bormuslicák, amik abban a pillanatban életre kelnek, amint az első csepp bor a pohár aljára hull. Kaparják az ajtót és nyávognak, és ha kapnak egy falat ételt, elszelelnek. Találnak egy rést a kerítésen, vagy a kapu alatt másznak át, vagy kimért, komoly léptekkel távoznak magasra nyújtott farkkal egy újabb gyerek megvetésének jeleként, aki megsajnálta őket és megosztotta velük az uzsonnáját. Egy újabb túlgyáva gyerek megvetése jeleként, aki lassú ahhoz, hogy viszonzásként egy kis gyengédséget sikerüljön kicsikarnia egy kismacskától.

MIELŐTT ELMENTEM, mindig gondosan lakatra zártam a nyaraló ajtaját és a kertkaput. Hirtelen lehűlt a levegő, azonnal, amint a nap lebukott egy messze húzódnó felhő mögé. Magamra húztam a kapucnis pulóverem, a zsebeimből kiráztam a morzsákat és elindultam lefelé a dombról a kigyúrt keréknyomokban. Amikor esett, a keréknyomok elmélyültek, a víz kimosta belőlük a köveket és a homokot. Csak egy röpke pillanatra álltam meg azon a helyen, ahol a kandúron áthaladt a motorkerékpár. Önkéntelenül belenyomtam a talajba a tornacsukámmal néhány összetapadt fekete szőrt és eközben a keréknyomban miniatűr homoklavínát indítottam el. Nem éreztem undort, sem szomorúságot. Erőt vett rajtam az unalom és az éhség.

LÉPDELTEM a hepehupás úton. A kandúr ott alkalmatlankodott a fejemben. Azon töprengtem, mit csináltam az utóbbi három órában: gyors futás a vasútállomásról a garázsok között egészen az első kertekig, csak úgy, minden ok nélkül, merő unalomból. Felkapaszkodás a dombra, futólépésben, néhány megállással az érett szederbokrok-nál – a tanító néni szavai ott visszhangoztak valahol hátul a fejemben: sose egyetek szedret a szőlőhegyen, mert bepermetezték! Már messziről látszódó, de nem beazonosítható fekete pont, nagyobb pont, kandúr. Égetett benzin fuvallata, a két odatapasztott ujjamon a halott test meglepően élő visszhangja, nehéz lapát, lehorzolt bütykök, féltálm-féltálm, fűben fekvő fej, hangya a tenyéren, alvás a ringó hajón, rövid, erős szédülés, engedetlen lakatkengyel, amivel mindig fel kell vennem a harcot, hogy rendesen bekattanjon, hűvös és kemény morzsák a zsebemben. A vonat indulását jelző távoli hang a vasútállomáson, amelyet egy gyakorlatlan fül nem is észlel.

Felgyorsítottam a lépteimet és azon a helyen, ahol a fű találkozik az aszfalttal, futásnak eredtem, és futottam, amíg az állomás előtt a térdem enyhén meg nem pattant, és meg nem rogyant a lábam. Kicsit zúgott a fülem, a lábizmaid remegtek, azt éreztem, hogy a térdem úgy megduzzadt, mint egy buborék. De csak képzelődtem, a térdem rendben volt, csak kissé remegett. Egy beszélgetés és egy élő, nagy személy szoros közelsége utáni erős vágy a futás gyorságában ködként áradt az augusztusi alkonyat hűvösében. Egy időre még leültem egy padra a vasútállomás előtt. Ki kellett gyorsan fújnom magam. A levegő nehéz volt, cigarettafüst és az újságosbódé falán lefolyó friss vizelet szagát árasztotta. Az állomások környéke mindig vizelet- és cigarettaszagú.

LUCIA otthon volt, a konyhában égett a villany, már messziről láttam. Örömteli megkönnyebbüléssel eredtem ismét futásnak és az utolsó száz métert már teljes sötétségben, nagy ugrásokkal tettem meg – ha én cica volnék, száz egeret fognék, játszottuk egykor az udvaron. Ha én cica volnék.

A lépcsőház sötét volt, csak hosszú csengő- és névtáblasorok világítottak az ajtók mellett és rövidítették le a hazafelé vezető utat. Az ajtót nem csukták be, mert valakinek, aki kiment cigarettázni, megint nem volt kedve előszednie a kulcsait. Hogy ne csapódjon be az ajtó, nagyon óvatosan kellett behajtani vagy a lábunkkal megtámasztani, amíg a zárnyelv hozzá nem ért az ajtófélfához. Megesett, hogy összehajtogatott reklámújságot tettünk a vasalatok közé. Az én Luciám is nyitva hagyta résnyire a bejáratot, ha várt valakit. Miközben lassan próbálta becsukni az ajtót, mindig olyan furán meggörnyedt, a fejét a váll közé húzta, mint egy pulyka, és a haja a homlokába hullt. Akkoriban szóke volt, a la-

pockája alá ért. Bűnös-ként viselkedett, mint egy szerető a szomszéd bejáratból. Nem volt a szomszédságból senki szeretője, csak nem volt kedve felkelni az ágyból. Nem volt ínyére, hogy egymás elé rakja a lábait és lemenjen a harmadik emeletről, ráadásul lusta volt naponta többször kinyitni a lakásajtót is, ezért a folyosónkon ugyanilyen mozdulatokat tett. Fürdőköpenyben görnyedt, a lábán durva papucs. Válláig érő hajából csak az egyik éber szeme villant elő, ahogy a közös folyosó ellenséges területét kémlelte, ahol szomszédok lefeltek. Résnyire hagyta az ajtót, belülről az én tornacsukámmal támasztotta ki, hogy ki ne vágja a huzat, és a haverjainak kopogás nélkül bejárásuk legyen a lakásba, amikor csak kedvük tartja. Gyakran le sem vették a cipőjüket és úgy viselkedtek nálunk, mintha nyilvános váróteremben lennének, amit reggel felé valaki felsöpör és kirázza a csikkeket a hamutartókból. A váróteremben az ajtókat nem zárják, a cipőket nem veszik le, a földre köpnek és a rágógumikat a székek karfájára ragasztják. Tétován érkeznek, várakozással telten, és sebtében távoznak, köszönés nélkül.

Nekem mindig le kellett vetnem a cipőm, még ha csak a folyosó másik végébe mentem is a kabátomért, különben kaptam a fejemre. Mindenki más kivételnek számított. Lucia sosem figyelmeztette őket a sáros cipőikre, csak szégyenkezve bámulta azokat. Szégyellte magát, hogy nem tud rendet tartani a saját lakásában, és nem tudja meghatározni a szabályokat, de ez volt úgy minden. Gyenge volt, és labilis, és azt sem tudta kiharcolni, hogy a látogatói levessék a cipőiket. Egyedül rám emelt kezet és emelte meg a hangját, mert az övé voltam, belőle egy darab. Ez ugyanolyan volt, mintha saját magát ütötte volna meg, mintha saját magának tenne szemrehányást, mint amikor a kádban hideg vizet engedett a hátára. Nem azért, hogy megedződjön, hanem büntetésül, okulásként.

LUCIA MÉG IRENA nagymamától tartott. Pedig Irena szinte tehetetlenül feködt az ágyban, cserélni kellett a pelenkáit és pürésíteni az ételeit. Engedte, hogy dirigáljon neki és kioktassa, még ha tudta is, hogy nincs igaza, hogy badarságokat kér tőle. Mindent pontosan elvégzett, csak hogy nyugta legyen, a viták elkerülése végett. Nem bírtam elviselni a passzivitását, amit olyasvalaki, aki nem ismerte a családi viszonyokat, szeretetnek vélhetett, az idős, beteg anya kiszolgálásának. Kiszolgálásnak, aminek természetesnek kéne lennie, de nem volt az, mert Lucia és Irena kapcsolata tisztán üzleti volt. Lucia hozzánk fűződő viszonya üzleti volt, és nem családi. Mély vonzalomnak, összhangnak, megértésnek nyoma sem volt. Az intimitás, a közelség halvány árnyalatának sem.

Tudott kedves lenni hozzám, ha az ő elképzelései szerint viselkedtem és nem okoztam gondot. Ha nem leszel jó, ne mondd, hogy az enyém vagy, ismételte. Csinálj, amit akarsz. Csinálj, amit akarsz, Jarka! De a gondjaiddal ne mászkálj utánam, érted?...

Irena dettó ugyanolyan volt. Egyszer azt mondta Luciának: Te cserélgeted a lepedőimet, én meg engedem, hogy a lakásomban lakj. Egyébként még várnod kéne. Meg ne próbálj túljárni az eszemen, még mindig ésnél vagyok! Még ha nem is bánna, még ha mind a ketten nem bánátok, ha azonnal meggebednék...

Cserekereskedelmi alapokon működő család. Sosem született semmi jó az ilyen bizniszekből.

LUCIA MINDEN PILLANTÁSÁT keményen megszolgáltam. Güriztem, pedáloztam, hogy Luciának ne legyen ürügye elutasítania, semmi mást nem csinál-

tam szinte egész gyerekkoromban, csak igyekeztem, hogy minden Lucia elképzelései szerint alakuljon, leolvastam az ajkáról az óhajait, hogy mielőbb teljesíthessem azokat, még mielőtt kiejtené a száján. De óhajai többnyire olyan szertelenek voltak, hogy gyermeki éretlenségemmel nem tudtam sem felfogni, sem véghezvinni azokat. Tudtam vásárolni, mosni, teregetni, el tudtam cipelni az üres flakonokkal teli ládát a Jednotába. Ezen kívül tudtam az iskolából jeleket hozni, kérésre két napot a szobámban maradni és serpenyőbe pisilni.

MÁS GYEREKEK eközben játszották a játékaikat, mintha-seprűvel, mintha-fazékkal, mintha-szappannal, mintha-pénzzel. Mi ezt az időszakot mintha átugrottuk volna.

LUCIA HAVERJAI csengettek és csengettek, sorba nyomták az összes csengetőt, ha zárva volt az ajtó. Ha a szomszédok közül valaki szitkozódva kinyitotta a bejárati ajtót, ők pedig eljutottak egészen a lakásajtónkig, akkor megint türelmetlenül dörömböltek, mintha Luciának semmi más dolga nem lenne, csak az ajtó mögött várni kilincsure tett kézzel. Használták a fürdőszobánkat, a törülközőinket, az én kis törülközőmet is, ami alacsonyán lógott a talaj felett egy különleges akasztón, egy műanyag kutyus kinyújtott farkincáján, az én tulajdon kis törülközőimet. Bejártak a szobámba, henteregtek az ágyamban, részegen és tehetetlenül, és hányszor nem volt hol aludnom. A szobámban csak a bűz, a sáros lepedő, itt-ott öngyújtó vagy zsebkézből kihullott aprópénz maradt utánuk.

LUCIA KEDVENC PASIJA, valamilyen mérnök, aki munkával látta el, befeküdt az ágyamba akkor is, amikor ott feküdtem. Éjjel vagy hajnaltájt érkezett, amikor azt hitte, hogy alszom, mindig olyankor, amikor valamilyen buli volt nálunk, és sok ember összegyűlt, amikor Lucia könnyen szem elől téveszthette. Óvatosan csukta be maga mögött az ajtót, lehúzta a cipőjét, berúgta az ágy alá, levette a pólóját és a nadrágját, az egyik kezét a számra rakta, a másikat pedig a combom közé. Hangosan és gyorsan lélegzett, mint egy űzött kutya, és lélegzete cigaretta- és sarokban felejtett nedvesrongy-szagú volt. Erősebben összehúztam a szemem és kinyitottam a szám, hogy megmeneküljön a lelkem. Azt képzeltem, hogy víz alatt vagyok és úszom. Úszom, és minden, amit érzek, az érintések, a nyál, a lehelet, mindezt a víz, a vízinövények és élőlények okozzák. Még sem mukkantam, meg sem mozdultam, soha semmit nem csináltam, csak csendben elhagytam a testem. Amikor befejezte és becsukta maga mögött az ajtót, visszatértem, átöltöztem, áthúztam az ágyneműt és tovább aludtam.

Reggelig annyira száműztem a fejből, hogy le tudtam ülni vele és Luciával a konyhában, és rendesen megreggeliztem. Amikor találkoztam vele a lakótelepen, úgy viselkedtem, mintha mi sem történt volna, nem emlékszem rá, nem ismerem fel. Gyakran nem is emlékeztem semmi konkrétumra, semmi rémisztőre vagy fájdalmasra, amit ne ugorhattam volna át, csak valamilyen bizonytalan piszkosság- és szégyenérzetre. Mint amikor egy asszony azt mondta az autóbuzson, hogy bűdös vagyok, és hogy egy ilyen lányhoz ez nem illik. Hogy mosakodjam meg alaposabban. Ilyen lányhoz egy nagy izzadt férfi sem illik.

Luciával rosszabb dolgokat is műveltek, az egész ház beleremegett, a szomszédok kihívták a rendőroket, mert ők maguk nem merészkedtek be a résre nyitott ajtón. Nem tevézhettem mindezt és járhattam a nyakára, hogy az ágyamban valamilyen férfi fekszik, aki

nem tetszik, míg a másik a szomszéd szobában őt dögönyözte. Nem hallgatna rám, nem hinné el, hogy nekem, ilyen kicsinek, lehetnek problémái. A te problémáid, Jarka, nem problémák. Azok semmiségek, mondaná. Biszbaszok.

A haverjai egy egész csapatnyi férfi volt a javítóintézetből. Megannyi durva gesztus és beszéd, alkarjukat hegek borították, de a lelkük olyan volt, hogy sírva tudtak fakadni a szilvás gombócos tányér felett, mivel a legszebb gyerekkori emlékeik a szilvás gombóchoz fűződtek. Képesek voltak kiürült tányérjukat azonnal a falhoz csapni vagy demonstratíván felválni az ereiket. És Lucia, mint egy szivacs, csak szívott meg szívott magába mindent, hogy csupa nélkülözhetetlen dolgot tanuljon tőlük. Mindegyiktől eltanult valamit – egy ideig jazzt hallgatott, egy ideig filmzenét. Néha illatosító pálcákat gyújtott, máskor a feng shui szabályai szerint rendezte át a bútorokat. Aztán cigizni kezdett a konyhában és a vécén, a csikkeket a vécékagylóba dobálta, hogy még két napig ússzanak a víz felszínén, a piszkos cipőket a szennyestartóba rakta, a szennyest be a szekrénybe. Megtanulta, hogyan kell töményet borral leinni és lötyöket összevissza keverni mindenféle gyógyszerekkel, és megtanulta szükség esetén ledugni az ujját a torkán, serpenyőbe pisilni, heverészni a kanapé karfájára felrakott lábbal. Hogyan kell hosszú órákon át félálomban fekvüdni résnyre nyitott szemhéjakkal – mint a bejárati ajtóhoz, a szemhéjai közé is befért volna egy gyufaszál. Az alvás és az ébrenlét közti részbe. Egy test, ami kész megrázni magát és lassan megmoccanni, ha az igyekezet végén jutalom várja. Meleg és puha test, még ha Lucia gyakran panaszkodott is, hogy merevnek és kihűltnek érzi magát, mintha meghalt volna, hogy folyton hideg a keze, a lába és a felsőteste, és nem tud felmelegedni.

Néha én is odaheveredtem mellé, de nem érdekelt sokáig, mert éreztem, hogy Lucia úgyis teljesen máshol jár és a gyerekes csipkedésre és csiklandozásra, kérdésekre és simogatásra csak mogorva dohogással reagál. Úgy feküdt, mint egy rongy, izzadtan, nedvesen és néha piszkosan, mert akadtak olyan napok, amikor annyira fáradtnak érezte magát, hogy nem volt ereje bemenni a fürdőszobába megmosakodni. Általában úgy eltompultak az érzékei, hogy nem tudatosította a saját bűzét, izzadságát és körmei mögött az ételmaradékokat. Attól tartottam, hogy valamilyen betegségben szenved, hogy odabent valami komolyan megsérült, ami kívülről láthatatlan – vérnek, kiütéseknek, véraláfutásoknak hűlt helye. Valami belülről bomlasztja, és ez okozza szüntelen, rejtélyes fáradtságát. Valamilyen kukacot vagy galandférgyet képzeltem el, ami az ereiben vándorol a szívébe, ott fészkel és kiszívja belőle az erőt és az érzéseket. A galandféreg ellenáll a gyógyszereknek és az alkohollal, a bőrön és az izmokon keresztül nem jut el hozzá más emberek könnyöngése és sírása. Amikor biztonságban befészkelte magát a szívkamrába, nőni kezd, mint egy fa. Felfelé, bele a fejbe és az agyba, a kinövések lombkorona ágaként ágaznak szét, és lefelé, bele a kezekbe és a lábakba, mint egy gyökérrendszer. Fokozatosan az egész embert kitölti. Hónapokig eltart, és a test sértetlennek tűnik. A galandféreg otléte csak a szemekben tükröződik.

Azért képzeltem el egy galandférgyet, mert nem láttam semmilyen más okát annak, miért kell Lucianak folyamatosan fáradtnak lennie, és miért képtelen egyszerű műveletek elvégzésére, hogy például gondoskodjon az alapvető higiénéről. Hisz akkoriban nagyon fiatal volt, az összes barátom anyukájánál fiatalabb. Amikor első és utolsó alkalommal a szülőim volt, nem akarta a tanító néni semmiről tájékoztatni, mert nem hitte el, hogy az anyukám. Én magam sem szólítottam őt anyukának, ez is megtévesztette a tanító nénit, nem találkozott még hasonlóval. Ezért anyukám többé nem mutatkozott az iskolában, csak telefonon érdeklődött. Huszonkét vagy huszonhárom éves volt, és én elsős voltam. Nagyon rendszertelenül dolgozott, és egy csomó barátja volt, akik segítettek. Amikor jó passzban volt, úgy nézett ki, mintha a nővérem lenne. Különösen fontos volt számára, hogy fiatalnak tűnjön. Nem akart semmivel kapcsolatba kerülni, ami az anyasággal vagy

a szülőséggel kapcsolatos, mivel meg volt győződve arról, hogy egyedülálló anyaként nem vonzó a férfiak számára. Azt mondta, a szülés tönkretette, hogy semmi rosszabb nem érhet egy nőt. Meggyorsítja a test öregedését, megváltoztatja a lelket, a nőből fejőstehenet csinál. Visszavonhatatlanul tönkreteszi az életet.

LUCIA TIZENHAT ÉVES VOLT, amikor megszülettem. Teljesen érthető, hogy érzései a közelébe sem értek a megelégedettség, a boldogság és a beteljesülés érzésének. Anyává válni ebben a korban egyet jelenthetett számára azzal, hogy öregszik, bebetonozódik otthon a lakásban, megsavanyodik, kilókat szed fel, többé nem gondoskodik magáról, elveszíti a barátait, a szeretőit, az életkedvét, a szabadidejét, lemond az alvásról és a szabadságról. És ez ellen foggal-körömmel védekezett. Ha kimozdult, úgy öltözködött, mint az osztálytársnőim, rövid, rózsaszínű és lila szoknyákat, latexfeliratos pólókat vett fel. Néha szűk farmerbe bújt és nagy fiúturnacipőbe, a fejére kapucnit húzott, vagy baseball sapkát. A kezén csilingeltek a karperecek, olcsó, ütött-kopott karikák, amik lehulltak a csuklójáról. Görcsbe rándult, gereblyefokként szétfeszített ujjakkal járt, csak hogy megtartsa őket karcsú csuklóján. Kölcsönösen cserélgethettük a gönceinket, közös cipőt hordhattunk, együtt vásárolhattunk – ha azonos ízlésünk lett volna, és ha Luciát érdekelte volna.

NE HÍVJ ANYUKÁNAK, mondta újra meg újra, mert úgy érzem magam, mint egy vén tyúk. Hívj Luciának! Nekem pedig nem és nem akarta elhagyni a számát ez a név. Mindig megállt valahol a torkomban, képtelen volt előbukni, őszintén és természetesen felhangozni. De ezt is megtanultam.

Hiszen az anyukám vagy, gondoltam. Vagy nem? Az anya mindig biztos, vagy nem? Nem kell mindenkinek tudnia. Szégyellsz? Ne fárassz a badarságaidal! Fáradt vagyok.

Fáradt vagyok. Minden beszélgetés végére ez tett pontot.

A FÁRADTSÁG és a bágyadt, lelassult mozdulatok azonban nem illettek hozzá. Hiszen olyan fiatal volt. Emlékszem, milyen volt közvetlenül azután, hogy meghalt Irena, és már nem kellett albérletekben hánykolódnunk, sem elviselnünk Irena dühkitöréseit. Tízéves voltam, egész jól tudtam magamról gondoskodni, sok időt töltöttem a sakkkörökben és a napköziben. Luciának viszonylag stabil munkahelye volt, ami azt jelentette, hogy már szinte három hónapja ugyanazon a munkahelyen dolgozott, viszonylag stabil kapcsolata, ami azt jelentette, hogy az illető már hajlandó volt megjavítani a vécé elromlott víz-öblítőjét, és a mosdón ott hevert a fogkefeje. Úgy emlékszem, abban az időben Lucia eszemment és jókedvű volt, úgy futkosott a lakásban, mintha rugókon lépdelne, ráadásul emlékszem, hogyan főzött, takarított és intézte a bevásárlást, meg az összes hétköznapi dolgot, amiket az anyukák otthon végeznek. És csak akkor álldogált az ablaknál, dobolt a lábával és pöccintgette hüvelykujja nagyon hosszú körmét a még hosszabb gyűrűsujja körméhez valamilyen dal ritmusára, ha valóban ideges volt – veszekedett a barátjával vagy későn érkezett a fizetés. Irena meghalt, megörököltük a lakást és ezt kész csodaként könyveltük el.

■ ■ ■

Pénzes Tímea fordítása

Monika Kompaniková (Vágbeszterce, 1979): szlovák író. *Piata loď* című regénye 2011-ben elnyerte az Anasoft litera-díjat, angol és német nyelvű fordítása megjelenés előtt áll, arab fordítása készül. Szlovák–cseh–német koprodukcióban Iveta Grófová rendezésében Marek Leščák forgatókönyve alapján előkészületben a kötet filmváltozata.

Pénzes Tímea (Érsekújvár, 1976): prózaíró és műfordító, jelenleg Budapesten él. Az ELTE-n végzett, ott is doktorált. Eddig öt fordításkötete és kilenc saját könyve (*Vetkőzés avagy Beismerő vallomás, Egy férfi – A férfi, Rezdulések, Madagaszkári napló, Mesél a múlt, Drámák, Namíbia sivatagjai és szavannái, Jégország, Kavicsok*) jelent meg.